

University of Tsukuba

筑波大学

รายงาน

องค์การตุลาการและความเป็นอิสระขององค์กรตุลาการในญี่ปุ่น

การตรวจสอบโดยตุลาการของญี่ปุ่นในปี ๒๕๕๘

ทฤษฎีและทักษะในการไกล่เกลี่ย : บทบาทของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ศาลในการจัดการคดี

การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของญี่ปุ่น

เสนอ

กองการต่างประเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรมหลักสูตร “การบริหารงานศาลยุติธรรม”

สำหรับข้าราชการศาลยุติธรรม

ณ มหาวิทยาลัยซึคุบะ ประเทศญี่ปุ่น

ระหว่างวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๘ ถึงวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘

องค์การตุลาการและความเป็นอิสระขององค์กรตุลาการในญี่ปุ่น
การตรวจสอบโดยตุลาการของญี่ปุ่นในปี ๒๕๕๘
ทฤษฎีและทักษะในการไกล่เกลี่ย : บทบาทของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ศาลในการจัดการคดี
การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของญี่ปุ่น

คำนำ

รายงานฉบับนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตร “การบริหารงานศาลยุติธรรม” สำหรับข้าราชการศาลยุติธรรม ณ มหาวิทยาลัยซีคูบะ ประเทศญี่ปุ่นระหว่างวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๘ ถึงวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘ โดยการจัดทำรายงานมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ สภาพปัญหาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตการศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ การศึกษาเปรียบเทียบ ความเหมือน ความแตกต่างของประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น การวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบ แนวทางการแก้ไขปัญหา การประยุกต์ข้อดีข้อเสียของหัวข้อที่ได้รับเกี่ยวกับหัวข้อตามที่กลุ่มที่ ๑ ได้รับมอบหมาย ได้แก่ องค์การตุลาการและความเป็นอิสระขององค์กรตุลาการในญี่ปุ่นการตรวจสอบโดยตุลาการของญี่ปุ่นในปี ๒๕๕๘ ทฤษฎีและทักษะในการไกล่เกลี่ย : บทบาทของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ศาลในการจัดการคดีการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของญี่ปุ่น

หากรายงานฉบับนี้มีข้อผิดพลาดประการใด คณะผู้จัดทำขอน้อมรับและขออภัยมา ณ โอกาสนี้

กลุ่มที่ ๑

๕ สิงหาคม ๒๕๕๘

สมาชิกกลุ่มที่ ๑

๑. นางอารีวรรณ ไส้ทองคำ ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการประจำศาลจังหวัดอุทัยธานี
๒. นายดำรงศักดิ์ ปิ่นทองพันธุ์ นิติกรชำนาญการพิเศษ ศาลจังหวัดสงขลา
๓. นางสาวชุลีกร ม่อมพะเนาวิ นักวิชาการพัสดุชำนาญการ สำนักบริหารทรัพย์สิน
๔. นางสาวถิรมนัส เองศิลป์ นิติกรชำนาญการ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพะเยา
๕. นายวันชัย พิศเพ็งกุลวัฒน์ เจ้าพนักงานคดีปฏิบัติการ ศาลแขวงพระนครเหนือ
๖. นายภูวนันท์ อุปพงษ์ เจ้าพนักงานศาลยุติธรรมปฏิบัติการ ศาลจังหวัดพล
๗. นางสาวเปรมพิมล ศรีวัฒลัย นิติกรปฏิบัติการ ศาลอุทธรณ์ภาค ๙

วันชัย

ชุติกร

อารีวรรณ

เปรมวิมล

ถิรมนัส

ภูวนันท์

ดำรงค์ศักดิ์

สมาชิก กลุ่มที่ ๑

สารบัญ

		หน้า
บทที่ ๑	บทนำ	
-	สภาพปัญหาและความสำคัญของปัญหา	๑
-	วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๗
-	ขอบเขตการศึกษา	๘
-	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๘
บทที่ ๒	การศึกษาเปรียบเทียบ	
-	แนวคิด ทฤษฎี วิวัฒนาการของประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น	๑๐
บทที่ ๓	การวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบ	๓๓
บทที่ ๔	แนวทางแก้ไขปัญหา การประยุกต์ข้อดีข้อเสียของหัวข้อที่ได้รับ	๓๘
บทที่ ๕	สรุป ข้อเสนอแนะ	๔๒

บทที่ ๑

บทนำ

- สภาพปัญหาและความสำคัญของปัญหา
- วัตถุประสงค์ของการศึกษา
- ขอบเขตการศึกษา
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ ๒ การศึกษาเปรียบเทียบ

- แนวคิด ทฤษฎี วิวัฒนาการของประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น

บทที่ ๓

การวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบ

บทที่ ๔

แนวทางแก้ไขปัญหา การประยุกต์ข้อดีข้อเสียของหัวข้อที่ได้รับ

บทที่ ๕

สรุป ข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม

เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (LA๗๙๐)

รองศาสตราจารย์สุขสมัย สุทธิบัติ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๖ ก.พ. ๒๕๕๔.

ซีทีประกอบคำบรรยายเรื่อง “องค์กรตุลาการและความเป็นอิสระขององค์กรตุลาการในญี่ปุ่น”

อาจารย์โนบุโอะ โคชู (Nobuo Kochu) ณ มหาวิทยาลัยซึคุบะ ประเทศญี่ปุ่น, ๒๒ มิ.ย. ๒๕๕๘.

ซีทีประกอบคำบรรยายวิชา Japanese Judicial System, Justice System Reform and Court

Proceeding อาจารย์โทโมโกะ อิชิคาวะ (Tomoko Ishikawa) ณ มหาวิทยาลัยซึคุบะ ประเทศญี่ปุ่น, ๒๖ มิ.ย. ๒๕๕๘.

ซีทีประกอบคำบรรยายวิชาการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

รองศาสตราจารย์สุขสมัย สุทธิบัติ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๖ ก.พ. ๒๕๕๔.

บทความเรื่อง “ระบบศาลยุติธรรมของประเทศไทย” สุดา วัชรวัฒนากุล, วารสารนิติศาสตร์.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗.

รัฐธรรมนูญประเทศไทย ปี ค.ศ. ๑๙๔๖.

WWW.Thailaws.com.

นพพร โพธิ์รังสิยากร, ๒๕๕๒. ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งด้วยการไกล่เกลี่ย.

เอกสารวิชาการส่วนบุคคลหลักสูตร “ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง บ.ย.ส.” รุ่นที่ ๑๒
วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม

สมภาคย์ ตระการกุลพันธ์, ๒๕๕๒. ขั้นตอนการไกล่เกลี่ยในกระบวนการยุติธรรม. เอกสารวิชาการส่วนบุคคลหลักสูตร “ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง บ.ย.ส.” รุ่นที่ ๑๒ วิทยาลัยการยุติธรรม
สำนักงานศาลยุติธรรม

บทที่ ๑ บทนำ

๑. สภาพปัญหาและความสำคัญของปัญหา

การจัดทำรายงานฉบับนี้เป็นการนำเสนอประเด็นเนื้อหาต่าง ๆ โดยภาพรวมเกี่ยวกับองค์การตุลาการและความเป็นอิสระขององค์กรตุลาการในญี่ปุ่น การตรวจสอบโดยตุลาการของญี่ปุ่นในปี ๒๕๕๘ ทฤษฎีและทักษะในการไกล่เกลี่ย : บทบาทของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ศาลในการจัดการคดี การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของญี่ปุ่น ตามที่คณะผู้จัดทำกลุ่มที่ ๑ ได้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตร “การบริหารงานศาลยุติธรรม” สำหรับข้าราชการศาลยุติธรรม ณ มหาวิทยาลัยซึคูกะ ประเทศญี่ปุ่น ระหว่างวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๘ ถึงวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ทั้งนี้ โดยประเด็นเนื้อหาที่จะนำเสนออาจเป็นประโยชน์แก่แวดวงทางวิชาการหรือการศึกษา ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เช่น ความเป็นมา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และวิวัฒนาการเกี่ยวกับกฎหมายของญี่ปุ่น รวมถึงแนวคิดเรื่องการไกล่เกลี่ย การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของญี่ปุ่น เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับประเทศไทย และนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาหรือมีข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาให้เหมาะสมอันจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ในการนี้ จึงขอแบ่งสาระสำคัญเพื่อนำเสนอ ดังนี้

๑. ระบบกฎหมายที่ใช้แพร่หลายในปัจจุบัน แบ่งออกเป็นสองระบบใหญ่ อันประกอบด้วยระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common law system) และระบบประมวลกฎหมาย (Civil law system) ระบบกฎหมายจารีตประเพณี เป็นระบบกฎหมายที่ใช้แนวคำพิพากษาของศาลที่เคยวางไว้ เป็นบรรทัดฐานหลักในการพิจารณา อย่างไรก็ตามระบบกฎหมายดังกล่าวก็ได้บัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรผ่านรัฐสภาอยู่เช่นกัน แต่เนื่องจากแนวคิดและวิธีปฏิบัติที่ให้อำนาจผู้พิพากษาในการใช้ดุลพินิจตีความกฎหมายอย่างกว้างขวาง จึงเป็นการลดความสำคัญของกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ฝ่ายรัฐสภายุติลงโดยปริยาย ซึ่งประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายนี้ได้แก่เครือจักรภพอังกฤษและสหรัฐอเมริกา เป็นต้น สำหรับระบบประมวลกฎหมาย หรือที่เรียกกันว่าระบบซีวิลลอว์ (Civil law) เป็นระบบกฎหมายที่สืบทอดมาจากกฎหมายโรมัน โดยได้นำกฎหมายเกี่ยวข้องในเรื่องต่าง ๆ มารวมเข้าด้วยกันเป็นหมวดหมู่ และกลายมาเป็นประมวลกฎหมาย ระบบนี้วางหลักให้ผู้พิพากษาจะต้องค้นหากฎหมายที่จะนำมาตัดสินคดีความจากกฎหมายลายลักษณ์อักษรก่อน หากไม่ได้จึงจะใช้หลักทั่วไปในการพิจารณา และให้อำนาจผู้พิพากษาศมารถตีความกฎหมายลายลักษณ์อักษรในลักษณะที่ขยายความได้ ปัจจุบันระบบกฎหมายนี้ถูกใช้อย่างแพร่หลายในประเทศฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี ตลอดจนญี่ปุ่น

เมื่อกล่าวถึงประเทศญี่ปุ่น เราจะนึกถึงภาพของประเทศที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่างยาวนาน มีเอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรมและสังคมที่เด่นชัด จนเป็นที่กล่าวขวัญไปทั่วโลกถึงความซื่อสัตย์ต่อตนเองและต่อสังคมของประชาชนชาวญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการเคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างหาที่เปรียบได้ยาก ซึ่งจากการสำรวจล่าสุดพบว่าอัตราการเกิดอาชญากรรมในประเทศญี่ปุ่นลดลงในทุกปี โดยในปัจจุบันญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งที่มีอัตราการก่ออาชญากรรมที่ต่ำที่สุดในโลก ทั้งนี้สาเหตุอาจจะเนื่องมาจากการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดและการ

พิจารณาพิพากษาคดีที่เด็ดขาด ดังที่กล่าวมาในข้างต้น จึงเห็นสมควรเป็นอย่างยิ่งที่จะทำการศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี ที่มาและวิธีปฏิบัติอันเกี่ยวเนื่องกับระบบกฎหมายและระบบองค์กรตุลาการในประเทศญี่ปุ่น

๒. รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่เป็นกรอบการใช้อำนาจแห่งรัฐซึ่งนอกจากจะกำหนดรูปแบบการใช้อำนาจขององค์กรต่างๆในทางการเมืองและกำหนดวิธีการควบคุมการใช้อำนาจนั้นแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐธรรมนูญของประเทศที่มีการปกครองในระบอบเสรีประชาธิปไตยยังเป็นการกำหนดการใช้หลักประกันแห่งสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีความเสมอภาคและเสรีภาพ บทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพซึ่งย่อมเป็นหัวใจที่มีความสำคัญต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างยิ่ง ในหลายประเทศได้มีการรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งบางประเทศอาจมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพเพียงไม่กี่มาตรา บางประเทศอาจบัญญัติไว้อย่างกว้างขวางโดยมีระดับของการรับรองอาจแตกต่างกันไปตามสภาพทางการเมืองของประเทศนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม

หลังสงครามโลกครั้งที่๒ประเทศญี่ปุ่นผู้แพ้สงครามรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นได้มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ร่วมร่างรัฐธรรมนูญญี่ปุ่น ได้มีการเสนอแนวความคิดให้มีการกำหนดรับรองสิทธิเสรีภาพออกไปอย่างกว้างขวางในส่วนที่เกี่ยวกับการให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญญี่ปุ่น มีหลักประกันในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ใน หมวด๓ สิทธิและหน้าที่ของประชาชน ตั้งแต่มาตรา ๑๐ ถึงมาตรา ๔๐ ดังนี้

หมวด ๓ สิทธิและหน้าที่ของประชาชน

มาตรา ๑๐ (ความเป็นพลเมือง)

เงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการมีสัญชาติญี่ปุ่นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๑๑ (สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน)

(๑) ห้ามมิให้จำกัดการใช้สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของประชาชน

(๒) สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานเหล่านี้ซึ่งได้รับความคุ้มครองสำหรับ

ประชาชนไว้โดยรัฐธรรมนูญ ให้คุ้มครองแก่ประชาชนทั้งชนรุ่นปัจจุบันและในอนาคตในฐานะที่เป็นสิทธิที่เพิกถอนไม่ได้และล่วงละเมิดมิได้

มาตรา ๑๒ (เป้าหมายในการสงวนรักษาสิทธิและเสรีภาพ)

หลักประกันสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนี้ได้รับความคุ้มครองโดยความอดสาหัสอย่างต่อเนื่องของประชาชนซึ่งมีสิทธิปฏิเสธการล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพ เหล่านี้เป็นผู้รับผิดชอบในการใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อความผาสุกของประชาชน

มาตรา๑๓ (สิทธิส่วนบุคคล)

(๑) ประชาชนทั้งหลายย่อมได้รับความคุ้มครองในฐานะที่เป็นปัจเจกชน

(๒) สิทธิในการดำรงชีวิต สิทธิและเสรีภาพ และสิทธิในการแสวงหาความ

ผาสุกตราบเท่าที่ไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงปลอดภัยของสาธารณชน ย่อมได้รับความคุ้มครองในระดับสูงสุดในการบัญญัติกฎหมายและในกิจการอื่นของรัฐบาล

มาตรา ๑๔ (ห้ามเลือกปฏิบัติและใช้อภิสิทธิ์)

(๑) ประชาชนทั้งหลายมีสิทธิเสมอกันภายใต้กฎหมาย และห้ามเลือกปฏิบัติในความสัมพันธ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม โดยเหตุที่มีความแตกต่างในเชื้อชาติ ความเชื่อทางศาสนา เพศ ฐานะทางสังคม หรือเพื่อเกื้อหนุนเหล่ากอ

(๒) ห้ามมิให้ยอมรับให้มีระบบศักดินา

(๓) ห้ามมิให้กล่าวอ้างอภิสิทธิ์เพื่อขอรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือการยกย่องอื่นใด

มาตรา ๑๕ (สิทธิเลือกตั้ง)

(๑) ประชาชนมีสิทธิที่โอนไม่ได้ในการเลือกข้าราชการการเมืองของตนและในการให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง

(๒) ข้าราชการการเมืองทั้งหลายเป็นผู้ให้บริการของประชาคมทั้งหมด มิใช่ของบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

(๓) ในการเลือกตั้งข้าราชการการเมือง ให้กระทำโดยการเลือกตั้งทั่วไป

(๔) ในการเลือกตั้งทั้งหลายห้ามมิให้ล่วงละเมิดความลับของการออกเสียงเลือกตั้ง

(๕) ห้ามมิให้มีการสอบถามผู้เลือกตั้งว่าได้ออกเสียงลงคะแนนให้แก่ผู้ใด ไม่ว่าในที่สาธารณะหรือในที่รโหฐาน

มาตรา ๑๖ (สิทธิในการยื่นคำร้อง)

บุคคลทุกคนมีสิทธิในการยื่นคำร้องโดยสงบเพื่อเรียกร้องความเสียหาย เพื่อถอดถอน ข้าราชการการเมือง เพื่อเสนอกฎหมาย ยกเลิกกฎหมาย หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการใดเพื่อขัดขวางการช่วยเหลือสนับสนุนการยื่นคำร้องดังกล่าว ไม่ว่าในทางใด

มาตรา ๑๗ (การร้องขอต่อศาล)

บุคคลทุกคนมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลในกรณีที่ได้รับ ความเสียหายจากการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๑๘ (เสรีภาพส่วนบุคคล)

ห้ามมิให้มีทาสไม่ว่าในรูปแบบใด การกักขังบุคคลใดจะกระทำมิได้ เว้นแต่เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญา

มาตรา ๑๙ (เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น)

ห้ามมิให้ล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

มาตรา ๒๐ (เสรีภาพในศาสนาและการเป็นฆราวาสของรัฐ)

(๑) เสรีภาพทางศาสนาย่อมได้รับความคุ้มครองสำหรับทุกคน

(๒) ห้ามมิให้รัฐมอบสิทธิพิเศษหรือสิทธิทางการเมืองเพื่อประโยชน์แก่องค์กรศาสนาใด

(๓) ห้ามมิให้บังคับบุคคลใดประกอบพิธีกรรมทางศาสนาหรือลัทธิความเชื่อ

(๔) ให้รัฐและหน่วยงานของรัฐงดเว้นการกระทำที่เป็นการสอนศาสนาหรือกิจกรรมอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการศาสนา

มาตรา ๒๑ (เสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน)

(๑) เสรีภาพในการรวมตัวกันในที่ประชุมและการเข้าสมาคม ตลอดจนการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นย่อมได้รับการคุ้มครอง

(๒) ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐตรวจข้อความก่อนการใช้เสรีภาพดังกล่าว ห้ามมิให้ล่วงละเมิดความลับของการสื่อสารไม่ว่าในทางใด

มาตรา ๒๒ (สิทธิในการเดินทางและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ)

(๑) บุคคลทุกคนมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่และมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ トラบเท่าที่ไม่ขัดต่อความผาสุกของสาธารณชน

(๒) เสรีภาพทั้งหลายในการย้ายถิ่นไปต่างประเทศและในการสละสัญชาติของตนเป็นสิ่งที่ล่วงละเมิดไม่ได้

มาตรา ๒๓ (เสรีภาพทางวิชาการ)

เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับการคุ้มครอง

มาตรา ๒๔ (หลักความเสมอภาคระหว่างสามัญรียา)

(๑) ให้การสมรสเป็นไปบนพื้นฐานของความยินยอมทั้งสองฝ่ายและให้การสมรสดำรงอยู่ภายใต้หลักความร่วมมือซึ่งกันและกันโดยมีสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างสามัญรียา

(๒) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเลือกคู่ครอง สิทธิในทรัพย์สิน การรับมรดก การเลือกภูมิลำเนา การหย่า และกรณีอื่นใดเกี่ยวกับการสมรสและครอบครัว ให้การบัญญัติกฎหมายตั้งอยู่บนพื้นฐานของศักดิ์ศรีของปัจเจกชนและหลักความเสมอภาคระหว่างเพศเป็นสำคัญ

มาตรา ๒๕ (สิทธิในความผาสุก)

(๑) ประชาชนทั้งหลายย่อมมีสิทธิเรียกร้องการดำรงชีวิตในระดับมาตรฐานการครองชีพขั้นต่ำอย่างผาสุก ทั้งด้านการดำรงชีวิตทางการและด้านวัฒนธรรม

(๒) ในทุกด้านของการดำรงชีวิต ให้รัฐใช้ทรัพยากรของตนในการส่งเสริมและขยายขอบเขตระบบสวัสดิการสังคมและความสงบสุขของประชาชน ตลอดจนสุขอนามัยของประชาชน

มาตรา ๒๖ (สิทธิในการศึกษาและการศึกษาภาคบังคับ)

(๑) ประชาชนทั้งหลายย่อมมีสิทธิได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันโดยสอดคล้องกับความสามารถของแต่ละคน ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) ประชาชนทั้งหลายย่อมมีหน้าที่ให้การอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาขั้นพื้นฐานแก่บุตรทั้งชายและหญิงตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๓) การศึกษาภาคบังคับให้ดำเนินการโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายจากประชาชน

มาตรา ๒๗ (สิทธิและหน้าที่ในการทำงานและการห้ามใช้แรงงานเด็ก)

(๑) ประชาชนทั้งหลายย่อมมีสิทธิและหน้าที่ในการทำงาน

(๒) มาตรฐานค่าแรงขั้นต่ำ ชั่วโมงทำงาน การหยุดพักผ่อน และเงื่อนไขในการทำงานอย่างอื่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๓) ห้ามมิให้ใช้แรงงานเด็ก

มาตรา ๒๘ (สหภาพแรงงาน)

สิทธิของผู้ใช้แรงงานในการรวมตัวเป็นสหภาพแรงงานและในการเจรจาต่อรอง ตลอดจนการกระทำกิจกรรมร่วมกันย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๒๙ (สิทธิในทรัพย์สิน)

- (๑) สิทธิในการเป็นเจ้าของของละเมิดทรัพย์สินเป็นสิ่งที่ล่วงละเมิดไม่ได้
- (๒) สิทธิในทรัพย์สินให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยสอดคล้องกับหลัก

ความผาสุกของประชาชน

- (๓) กรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลอาจถูกเวนคืนเพื่อประโยชน์สาธารณะภายใต้

หลักการชดเชยอย่างเป็นธรรม

มาตรา ๓๐ (ภาษีอากร)

ประชาชนมีความรับผิดชอบในการเสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๑ (เสรีภาพในชีวิตร่างกาย)

ห้ามมิให้ล่วงละเมิดเสรีภาพในชีวิตร่างกายและเสรีภาพหรือบดทอนทางอาญาแก่บุคคลเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและเสรีภาพดังกล่าว เว้นแต่จะได้กระทำตามกระบวนการยุติธรรมตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๒ (สิทธิในการฟ้องร้องคดีต่อศาล)

ห้ามมิให้ปฏิเสธสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมชั้นศาล

มาตรา ๓๓ (การจับ)

การจับบุคคลใดจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีหมายศาลระบุข้อหาความผิดหรือผู้นั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า

มาตรา ๓๔ (การควบคุมตัว)

การจับหรือควบคุมตัวบุคคลใดจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้แจ้งข้อหาก่อนและได้แจ้งสิทธิพิเศษที่จะมีนายความในทันที ห้ามมิให้ควบคุมตัวโดยไม่มีเหตุอันสมควรบุคคลที่กล่าวอ้างว่าได้ถูกควบคุมตัวโดยไม่มีเหตุอันควร ย่อมมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้เปิดการไต่สวนโดยเปิดเผยต่อหน้าผู้ถูกควบคุมตัวในทันที และต่อหน้าทนายความของบุคคลดังกล่าว

มาตรา ๓๕ (การค้นและการยึด)

(๑) สิทธิในเคหสถาน เอกสารต่างๆ และทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง การเข้าไป การค้น และการยึดจะกระทำมิได้ เว้นแต่ได้กระทำโดยมีเหตุอันสมควรและระบุเจาะจงสถานที่ที่จะทำการค้นและสิ่งของที่จะทำการยึดหรือได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๓๓

- (๒) การค้นหรือการยึดแต่ละครั้งต้องกระทำโดยหมายศาลแยกต่างหากหากหากัน

มาตรา ๓๖ (การทรมาน)

การทรมานที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและการทำร้ายอย่างทารุณจะกระทำมิได้โดยเด็ดขาด

มาตรา ๓๗ (การไต่สวน)

(๑) ในคดีอาญาทั้งปวง จำเลยมีสิทธิที่จะได้รับการไต่สวนโดยเร็วและโดยเปิดเผยซึ่งกระทำโดยศาลที่เป็นกลาง

(๒) จำเลยมีสิทธิอย่างเต็มที่ในการตรวจสอบพยานหลักฐานทั้งปวงและมีสิทธิที่จะให้ศาลออกหมายเรียกพยานที่ตนกล่าวอ้างโดยรัฐเสียค่าใช้จ่าย

(๓) ตลอดเวลาจำเลยมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือจากทนายความ ซึ่งหากจำเลยไม่สามารถออกค่าใช้จ่ายได้ด้วยตนเอง ให้รัฐเป็นผู้ออกค่าทนายความแก่จำเลยผู้นั้น
มาตรา ๓๘ (สิทธิของจำเลย)

(๑) คำให้การของจำเลยไม่อาจนำมาใช้เป็นผลร้ายต่อตัวจำเลยเองได้

(๒) คำรับสารภาพที่กระทำโดยการจงใจ ทรมาน หรือขู่เข็ญด้วยประการใดๆ ไม่อาจนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้

(๓) ห้ามมิให้มีคำพิพากษาหรือลงโทษจำเลยเพียงเพราะอาศัยคำรับสารภาพของจำเลยเป็นหลักฐานแต่อย่างใดเท่านั้น

มาตรา ๓๙ (หลักไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย)

บุคคลจะไม่ต้องรับโทษทางอาญา เว้นแต่จะได้ทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลานั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

มาตรา ๔๐ (การคุ้มครองที่ผูกเพิกถอน)

บุคคลใดตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุ้มครองระหว่างการพิจารณาคดีหากปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดในคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่า จำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิได้รับการเยียวยาตามที่กฎหมายบัญญัติ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๔

มาตรา ๔ ภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้

๓. ปัญหาความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ทั่วไป ที่มีความสัมพันธ์ต่อนับตั้งแต่มีการบันทึกประวัติศาสตร์มนุษยชาติเป็นต้นมา มีหลักฐานของข้อพิพาทระหว่างสามี ภรรยา ระหว่างลูกๆ ในครอบครัวเดียวกัน ระหว่างพ่อแม่กับลูก ระหว่างเพื่อนบ้าน ระหว่างเผ่าพันธุ์และเชื้อชาติที่ต่างกัน ระหว่างผู้ร่วมงาน ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ระหว่างองค์กร ระหว่างชุมชน ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล และระหว่างประเทศ จากการที่มนุษย์เกิดกระบวนการสร้างสรรค์ความสัมพันธ์ระหว่างกัน ในเชิงสังคมนี้เอง ความขัดแย้งย่อมเกิดขึ้นได้ทุกสถานที่และทุกเวลา การกระทบกระทั่งหรือการทะเลาะวิวาทของมวลมนุษยชนนั้นมักเริ่มเกิดจากความคิดที่แตกต่างหรือจากความเห็น ซึ่งไม่ลงรอยกัน เพราะเป็นไปได้ที่จะทำให้คนทั้งหลายคิดเหมือนกันได้ ดังนั้น ความขัดแย้งจึงเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในการดำเนินชีวิตตามปกติ และจากการที่คนเรานั้นไม่สามารถที่จะควบคุมสถานการณ์ได้ทุกๆ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างกันก็อาจเกิดขึ้น แม้กับคนที่มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดสนิทสนมกันมากและมีโอกาสพบปะเจอเจอกันทุกวัน เช่น เพื่อน ญาติพี่น้อง สามีภรรยา บิดามารดากับบุตร ผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน ซึ่งก็ยากยิ่งที่จะหลีกเลี่ยงสถานการณ์ความขัดแย้งได้ ความขัดแย้งจึงนับได้ว่าเป็นสถานการณ์ปกติของการอยู่ร่วมกันในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการคิด การพูด และการกระทำ แต่เมื่อสถานการณ์ความขัดแย้งเกิดขึ้น และมนุษย์ไม่สามารถที่จะแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ ประกอบกับการเจริญเติบโตทางสังคมและเศรษฐกิจ ย่อม

ทำให้มีโอกาสจะเกิดความขัดแย้ง บางครั้งความขัดแย้งก็เพิ่มความรุนแรงไปจนกลายเป็นข้อพิพาทที่ต้องการเอาชนะกันให้ได้ นำไปสู่การฟ้องร้องกัน (Litigation) ทำให้ศาลไม่ว่าที่ใดในโลกนี้ล้วนประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกัน จนแทบจะเรียกได้ว่าเป็นกระแสโลกาภิวัตน์ในกระบวนการยุติธรรม ปัญหาดังกล่าวคือปัญหาคดีล้นศาล เกิดเป็นภาระต่อศาลที่จะต้องรับมือกับปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้น แต่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นก็ไม่อาจทำได้ด้วยการเพิ่มปริมาณผู้พิพากษาหรือจัดตั้งศาลเพิ่มขึ้น เนื่องจากต้องใช้งบประมาณจำนวนมหาศาล และในระยะยาวไม่อาจจะทำเช่นนี้ได้ต่อไปโดยไม่มีที่สิ้นสุด ด้วยเหตุนี้ศาลของประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น จึงดำเนินการด้วยวิธีและแนวความคิดที่คล้ายคลึงกันคือ การพยายามสร้างระบบบริหารจัดการคดีที่มีประสิทธิภาพ โดยมาตรการหนึ่งในระบบบริหารจัดการคดีที่มีการนำมาใช้คือ กระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative Dispute Resolution) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) บทบาทที่สำคัญของมาตรการนี้คือการพยายามทำให้คดีจำนวนหนึ่งยุติลงไปด้วยความรวดเร็วโดยไม่จำเป็นต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลอย่าง เต็มรูปแบบตั้งแต่การสืบพยานไปจนกระทั่งการมีคำพิพากษา ซึ่งจะช่วยให้ต้องสิ้นเปลืองทรัพยากรในกระบวนการยุติธรรมเป็นจำนวนมากทำให้ศาล และกระบวนการยุติธรรมสามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่ไปใช้ในการบริหารจัดการคดีที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้กระบวนการพิจารณาเต็มรูปแบบ

๔. วิฤติการณ์สิ่งแวดล้อมระดับโลกที่กำลังสร้าง ความเสียหายและเป็นภัยต่อมนุษย์มากที่สุดในปัจจุบัน คือการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (Climate Change) ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงลักษณะอากาศเฉลี่ย (Average Weather) ในพื้นที่หนึ่ง เช่น อุณหภูมิ ลม ฝน เป็นต้น ไม่ว่าจะเนื่องมาจากความผันแปรตามธรรมชาติ หรือกิจกรรมของมนุษย์ก็ตาม โดยเฉพาะสภาวะที่อุณหภูมิเฉลี่ยบนพื้นผิวโลกเพิ่มสูงขึ้น หรือที่เรียกว่า ภาวะโลกร้อน (Global Warming) ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากการที่โลกไม่สามารถระบายความร้อนที่ได้รับ จากดวงอาทิตย์ออกไปได้อย่างที่เคยเป็น ทำให้อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกเพิ่มสูงขึ้น แม้ว่าในช่วงศตวรรษที่ผ่านมาอุณหภูมิดังกล่าวสูงขึ้นเพียงไม่กี่องศา แต่ก็ทำให้สภาพอากาศของโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก และส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตบนโลกอย่างรุนแรงตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการถกเถียงกันในหมู่ นักวิทยาศาสตร์ว่า ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ หรือเกิดจากการกระทำของมนุษย์ เนื่องจากโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศมาแล้วนับไม่ถ้วนตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาหลายแสนปี แต่ในปัจจุบันนักวิทยาศาสตร์จำนวนมากเชื่อว่ามนุษย์มีส่วนทำให้เกิด ปรากฏการณ์ดังกล่าวขึ้น และเป็นที่น่าชัดว่ากิจกรรมของมนุษย์มีส่วนเร่งให้เกิดปรากฏการณ์ดังกล่าว ให้มีความรุนแรงกว่าที่ควรจะเป็นตามธรรมชาติ

๒. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. ทำการศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายระดับพระราชบัญญัติหรือกฎหมาย หรือประกาศ หรือคำสั่งอื่นที่มีผลใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ว่ามีบทบัญญัติใดไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ

๒. เพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญของไทย เสนอแนะ หรือกำหนดแนวทางปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีบทบัญญัติไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

๓. ดำเนินการศึกษาระบบกฎหมายและระบบองค์กรตุลาการ ตลอดจนความเป็นอิสระ

ขององค์กรตุลาการในประเทศญี่ปุ่น เพื่อบ่งชี้ให้เห็นถึงข้อเปรียบเทียบระหว่างสองประเทศ และนำจุดเด่นที่ได้รับจากการศึกษามาพัฒนาประยุกต์ใช้ปรับปรุงเป็นกรณีศึกษาสำหรับระบบกฎหมายและองค์กรตุลาการในประเทศไทยต่อไป

๔. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการทักษะของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และบทบาทของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ศาลในการจัดการคดีของประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทย

๕. เพื่อให้ทราบถึงเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของโลก

๓. ขอบเขตการศึกษา

องค์กรตุลาการและความเป็นอิสระขององค์กรตุลาการในญี่ปุ่น

ศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี กฎหมายรัฐธรรมนูญ ระบบกฎหมายและระบบองค์กรตุลาการในประเทศญี่ปุ่น จากการสรุปคำบรรยายในชั้นเรียนในหัวข้อ “องค์กรตุลาการและความเป็นอิสระขององค์กรตุลาการในประเทศญี่ปุ่น” โดย ศาสตราจารย์โนบุโอะ โคซู การบรรยายเรื่อง “Japanese Judicial System, Justice System Reform and Court Proceeding” โดยอาจารย์โทโมโกะ อิชิคาวะ (Tomoko Ishikawa) ระหว่างวันที่ ๒๒ มิถุนายน – ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๘ โครงการฝึกอบรมหลักสูตร “การบริหารศาลยุติธรรม” ณ มหาวิทยาลัยซึคุบะ ประเทศญี่ปุ่นและเปรียบเทียบระบบกฎหมายไทยและจากการศึกษาผ่านเครือข่ายในระบบอินเทอร์เน็ต

รัฐธรรมนูญญี่ปุ่น

ทำการศึกษาเปรียบเทียบในเชิงคุณภาพ โดยศึกษาขอบเขตแนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพของประเทศญี่ปุ่นกับประเทศไทย ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของทั้งสองประเทศ และวิเคราะห์ห้วงกฎหมายที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบัน

สำหรับแนวทางหรือเกณฑ์ที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์กฎหมายนั้น ได้มาจากการศึกษาด้วยรัฐธรรมนูญของทั้งประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทย ศึกษาแนวคิดของสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกฎหมาย ตลอดจนของเขตของสิทธิและเสรีภาพนั้นๆตามรัฐธรรมนูญ

การศึกษารายงานฉบับนี้ ทำการศึกษาโดยการเข้ารับการอบรมจากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีประสบการณ์ในการทำงานโดยตรงของประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งศึกษาจากหนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ กฎหมาย และเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทย

๔. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ผู้ศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบกฎหมายและองค์กรตุลาการของประเทศญี่ปุ่น และสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดให้แก่ผู้ร่วมงานและบุคคลอื่น

๒. ทราบถึงที่มาและขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ

๓. ทราบบทบัญญัติของกฎหมายที่ยังไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

๔. ทำให้ทราบแนวคิด ทฤษฎี หลักการทักษะของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และบทบาทของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ศาลในการจัดการคดีของประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทย

๕. นำความรู้ที่ได้ไปเตรียมรับมือกับปัญหาทางด้านลบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของ

ภูมิภาคของโลก

๖. นำความรู้ที่ได้ไปบอกต่อเพื่อให้รู้จักการปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของภูมิภาคของโลก

๗. ผู้ศึกษาสามารถเปรียบเทียบจุดเด่นและจุดด้อยของระบบกฎหมายและระบบองค์กรตุลาการของทั้งประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทยได้เป็นอย่างดีและสามารถนำจุดเด่นมาปรับปรุงกับการทำงานในปัจจุบันได้

บทที่ ๒

การศึกษาเปรียบเทียบ

แนวคิด ทฤษฎี วิวัฒนาการเกี่ยวกับกฎหมายต่าง ๆ ของประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น

๑. องค์การตุลาการและความเป็นอิสระขององค์การตุลาการในญี่ปุ่น

แม้ว่าระบบกฎหมายในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น จะมีความเชื่อมโยงคล้ายคลึงกัน ดังที่เห็นได้ชัดในประมวลกฎหมายแพ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Code) ซึ่งได้รับอิทธิพลแนวความคิดมาจากระบบกฎหมายของประเทศเยอรมัน และในการพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาหรือตุลาการของประเทศญี่ปุ่นหรือของไทยใช้ระบบกล่าวหา^๑หรือระบบปฏิปักษ์ (Accusatorial หรือ Adversary system) เหมือนกัน แต่เนื่องจากความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมสภาพสังคม และการนำแนวทางมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมตามความต้องการของแต่ละประเทศ จึงทำให้ระบบกฎหมายและระบบขององค์การตุลาการมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านระบบทางการศาลที่ประเทศไทยเป็นระบบศาลคู่ ส่วนในประเทศญี่ปุ่นเป็นระบบศาลเดี่ยว กล่าวคือศาลยุติธรรมในประเทศญี่ปุ่นจะเป็นศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวงไม่ว่าจะเป็นคดีทางปกครอง หรือคดีรัฐธรรมนูญ แต่สำหรับในประเทศไทยได้มีแยกจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญ และศาลปกครองออกเด็ดขาดจากศาลยุติธรรม โดยมีอำนาจพิจารณาคดีต่างๆที่อยู่ในอำนาจของตนเองได้อย่างอิสระปราศจากการแทรกแซงใดๆ แต่เมื่อมองย้อนกลับไปในส่วนที่เกี่ยวกับศาลยุติธรรมก็จะพบว่าทั้งศาลยุติธรรมในประเทศไทยและในประเทศญี่ปุ่นต่างก็ได้จัดแบ่งชั้นศาลออกเป็นสามชั้นศาล ประกอบด้วย ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา เช่นเดียวกัน ดังนี้ จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาค้นคว้าหาข้อเปรียบเทียบอันจะเป็นประโยชน์ต่อกรณีศึกษาต่อไป

อำนาจตุลาการของประเทศญี่ปุ่นก่อนรัฐธรรมนูญปี ค.ศ.๑๙๔๖

ก่อนมีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองมาเป็นประชาธิปไตยดังเช่นทุกวันนี้ ก่อนสมัยเมจิ^๒ (ค.ศ.๑๘๖๘) ประเทศญี่ปุ่นถูกปกครองโดยรัฐบาลทหารของโชกุนตระกูลโตตูกาวา^๓ เรื่อยมาเป็นเวลายาวนานหลายศตวรรษและเป็นที่แน่ชัดว่าอำนาจในการบริหารงานต่างๆของประเทศล้วนแต่ตกอยู่ภายใต้เงาของโชกุนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย อำนาจตุลาการก็เช่นกัน จักรพรรดิเป็นเพียงผู้ปกครองแต่ในนามเท่านั้น เมื่อเกิดภัยคุกคามจากนอกประเทศกรณีเรือดำ^๓ (Black Ship) ญี่ปุ่น

¹ เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รองศาสตราจารย์สุชสมัย สุทธิบดี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 26 ก.พ. 2554, หน้า 25.

² ซีทประกอบคำบรรยายวิชา Japanese Judicial System, Justice System Reform and Court Proceeding อาจารย์โทโมโกะ อิชิคาวะ (Tomoko Ishikawa) มหาวิทยาลัยชิคุบะ ประเทศญี่ปุ่น, 26 มิ.ย. 2558.

³ ซีทประกอบคำบรรยายเรื่อง “องค์การตุลาการและความเป็นอิสระขององค์การตุลาการในญี่ปุ่น” อาจารย์โนบุโอะ โคชู (Nobuo Kochu) มหาวิทยาลัยชิคุบะ ประเทศญี่ปุ่น, 22 มิ.ย. 2558.

